

ТИМУР І ОЛЕНА ЛИТОВЧЕНКИ

КНИГА
РОЗЧАРУВАННЯ
1977—1990

ВІД МИРУ ДО ВІЙНИ

101 РІК УКРАЇНИ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2020

1977

Піонерське читиво

Ростов-на-Дону, 22 лютого 1977 року

За вікном не припиняв падати сніг, вкриваючи землю білою пухнастою ковдрою. У невеличкому ростовському готелі було велелюдно. Через негоду вже третій день поспіль скасовувалися всі вильоти, тому цілих чотири екіпажі з надією чекали повідомлення керівництва аеропорту про готовність злітної смуги. Тоді нарешті вони залишать цю кляту діру, де в їдальні не пропонують ніяких страв, окрім яєць і макаронів, а в невеликий магазинчик, розташований неподалік готелю, завозять виключно горілку, макаронні вироби та хліб.

Щоправда, кожному члену екіпажу видавався сухий пайок: консервовані томатний або яблучно-виноградний сік, рибний чи м'ясний паштет, брикет каші, кругла булочка, мініатюрний 6-грамовий пекетик вершкового масла, сіль, цукор, перець і гірчиця, печиво і маленький пакетик розчинної кави... Але за три дні безвилазного стирчання у готелі неборакам набрид навіть сухпай! Тому ще до обіду люди кучкувалися групами, купували в складчину пляшку горілки і заливали горе, лаючи погоду, самих себе і керівництво за те, що довелося стирчати так довго у цій провінції.

Ось і сьогодні, тільки-но пробило дванадцять годин, командири зібрали всі екіпажі в їдальні й оголосили черговий присуд:

— Вильотів не буде, на сьогодні всі вільні.

Як зазвичай, послали «гінців» до місцевого магазину за «заспокійливим», а також за солоними огірочками та грибочками до місцевого населення. Коли «гінці» повернулися, кожна компанія

повикладала на стіл залишки продуктів із сухих пайків на додачу до пари порцій холодних макаронів, завбачливо притриманих після сніданку.

— Агов, борттехніку! Давай приєднуйся до загалу, — запросив Гайдамаку штурман Марат. — Сьогодні ми знов у прольоті, чого ти, немов не рідний?

У відповідь Леонід спочатку автоматично кивнув, але втропивши, що йому пропонують, заперечно крутонув головою:

— Не можу, бо у мене весь розпорядок дня до біса полетить. А за розпорядком у мене зараз обід, отож вибачте.

— Та що ж у тебе за розпорядок такий?! — негайно завівся Марат. — Я з тобою вже восьмий місяць літаю, але й досі ніяк не можу збагнути, що ти за людина така ненормальна?..

— Чому ж, нормальна собі людина... Ось поїм та й піду собі в номер, почитаю інструкцію на...

Леонід не доказав, оскільки штурман зіскочив зі свого місця й істерично заволав, підбігши до нього:

— Третій день ми тут сидимо!!! Третій день весь екіпаж після скасування рейсу збирається разом і розмовляє по душам!!! І тільки ти один снідаєш, обідаєш та вечеряєш за розкладом, дудлиш чайок відрами і все читаєш інструкції, читаєш, читаєш... І тобі це чомусь не набридає!!! Хлопче, та прокинься ж нарешті!!! Розкажи всьому нашому невеличкому колективу, що ж із тобою не так?! Ти що, стукач?! Стукач, еге ж?!

— Марате, Марате!.. — спробували зупинити його.

— Та не може людина так явно відриватися від колективу, якщо тільки справді не виконує якогось завдання!..

Штурман нервово змахнув рукою — і величезний чайник Леоніда, повний свіжозавареного зеленого чаю № 125, полетів на підлогу й розлетівся на друзки, а ароматна рідина розливалася по підлозі. До столика, за яким сидів трохи ошелешений борттехнік, підбіг радист Володя, вибачився, підхопив роздратованого Марата під лікоть і повів до загального столу. Було видно, що і він також через щось злий на Леоніда — от тільки через що саме?..

Між тим засмучений Леонід подумав, що тепер доведеться ще й чорний чай замовляти замість зеленого, якого в їдальні ні-

коли не бувало у принципі. Та й чайника шкода: де тепер такий великий знайдеш, якщо в Ташкент їхній авіазагін не літає?! Ех-х-х!.. Треба хоча б друзки попідбирати, щоб місцеві працівниці не лаялися, бо їм тільки посваритися з ними не вистачало.

Однак щойно борттехнік нахилився над підлогою, як мало не зіткнувся чолом із зовсім юною дівчинкою, котра з'явилася невідь-звідки й також потяглася до фарфорових друзків, що від удару безладно розлетілися навсбіч упереміш з розпареними чайнками.

— Ой, обережніше, бо можна порізатися! — скрикнула вона, одночасно ухилиючись від зіткнення з чолом постояльца.

— Це ти обере... — спробував заперечити Леонід. Проте цієї миті дівчина мимоволі скрикнула, і на вказівному пальці її правої руки зачервонів невеличкий кривавий поріз.

— Ну от, я ж казала, що треба обережніше, — зітхнула вона, щосили, до побіління нігтя затиснувши ранку кінчиком великого пальця й водночас здійнявши руку високо над головою, щоб від порізу відлила кров.

— Бо не руками треба, а ганчі-і-ір...ко-ю-у-у...

Їхні очі мимоволі зустрілися, і вражений борттехнік поперхнувся словами. Таким пронизливим поглядом, як у цієї дивної метушливої дівчини, була наділена тільки одна-єдина людина у світі — його дружина. Тільки очі у дівчини були не глибоко-чорні, як у Гелени, а смарагдово-зелені. Хоча якщо добре подивитися, то на райдужці лівого ока, біля самої зіниці причаїлася парочка крихітних, ледь помітних брунатних цяточок. Але ж сила погляду, яка сила погляду!..

— Не засмучуйтесь, буде у вас ще новий чайник, не гірший за розбитий.

— Що-що?.. — перепитав здивований Леонід, не вірячи власним вухам.

— Кажу, не варто засмучуватися через розбитий чайник, — спокійно повторила дівчина. При цьому її дивні очі на мить спалахнули, ніби пара світлячків.

— Оксанко!.. — долинуло звідкись іздалеку, немовби крізь товстелезну ватяну стіну. Однак дівчина продовжила спокійним рівним голосом:

Зміст

Передмова	3
1977. Піонерське читиво	7
1978. «Незручна» рідня	37
1979. П'ятий свідок	71
1980. 29-й панфіловець	103
1981. Шостий свідок, або Троє в одному	137
1982. Смерть Генсека	165
1983. Як танцювати «андропчик»	191
1984. Дихання на ладан	225
1985. Правило бумеранга	257
1986. Під знаком мирного атома	297
1987. Дружба — Freundschaft!	339
1988. Тінь волхва	373
1989. Втоплені нагороди	405
1990. На граніті Майдану	437